

Warszawa, 20 września 2024 r.

SRW.5183.307.2024

Pan
Roman Jędrzejczak
Prezes Zarządu
Mazowiecki Szpital Wojewódzki DREWNICA sp. z o.o.

W odpowiedzi na wniosek z dnia 22.07.2024 roku (data wpływu 30.07.2024 rok) o wydanie zaleceń konserwatorskich dla pomnika dr Karola Rychlińskiego położonego na terenie działki 1 obręb 01-12 (Mazowiecki Szpital Wojewódzki Drewnica sp. z o.o., ul. Karola Rychlińskiego 1, 05-091 Ząbki), działając na podstawie art. 89 pkt 2, art. 7 pkt 1 w związku z art. 27 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2024 roku, poz. 1292 t.j.) **przedstawiam zalecenia konserwatorskie określające sposób korzystania z zabytku, jego zabezpieczenia i wykonania prac konserwatorskich, a także zakres dopuszczalnych zmian, które mogą być wprowadzone w zabytku.**

Mazowiecki Wojewódzki Konserwator Zabytków informuje, że wykonano dokumentację fotograficzną stanu zachowania obiektu w czasie oględzin przeprowadzonych 18.07.2024 roku oraz dokonano kwerendy archiwalnej w Wojewódzkim Urzędzie Ochrony Zabytków w Warszawie.

Na podstawie oględzin ustalono co następuje:

Odlew z brązu postaci stojącego mężczyzny umieszczono na prostym piaskowcowym postumencie. Posiada kutą wgłębnie inskrypcję o treści:

DR. MED.

KAROL

RYCHLIŃSKI

1864 - 1931

TWÓRCA i KURATOR

ZAKŁADU w DREWNICY

Na powierzchni kamienia wyraźnie widoczne są ślady dłuta, które utraciły wyraz w efekcie szlifowania powierzchni piaskowca. Rzeźba wykonana z odlewu stopu brązu posiada u podstawy wyrytą w modelu sygnaturę autora –Michała Kamińskiego oraz odlewnika Paczuskiego. Powstała w 1933 roku i świadczy o wysokim poziomie artystycznym rzeźbiarza.

Stan zachowania poszczególnych elementów obiektu jest zróżnicowany i zależy od warunków ekspozycji, budowy technologicznej oraz przeprowadzonych prac konserwatorsko-restauratorskich. Postument posiada uszkodzenia struktury kamienia w postaci pęknięć w miejscach słabszych warstwic skały piaskowcowej. W tych rejonach nastąpiło osłabienie wrażliwych na wietrzenie spoiw skały, a następnie wypłukanie zdeintegrowanego materiału skalnego. W lepszym stanie zachował się odlew z brązu postaci lekarza. Jego powierzchnie pokrywają poza patyną

nawarstwienia w tym związane z powierzchnią metalu. Wśród nich można wyróżnić chlorkowe nawarstwienia i zachlapania białą warstwą prawdopodobnie farby konieczne do usunięcia.

Z uwagi na gorszy stan zachowania postumentu rzeźby i jego rolę konstrukcyjną planowane prace powinny objąć go w pierwszej kolejności. Konieczne będzie zdemontowanie figury celem impregnacji strukturalnej piaskowca oraz weryfikacji zasięgu rozległego ubytku na styku z podstawą rzeźby. W przypadku stwierdzenia głębokich zniszczeń skutkujących zagrożeniem stabilności postumentu i zagrożeniem konstrukcyjnym pomnika konieczna będzie wymiana postumentu i odtworzenie w analogicznym materiale – piaskowcu świętokrzyskim np. piaskowiec tumliński

W przypadku konieczności przeprowadzenia badań materiałowych, pobieranie materiału próbek związane z niszczącym charakterem należy ograniczyć do minimum. Program badań powinien opisywać ilości, zasięg i położenie miejsc wytypowanych do zbadania, pobrania prób. Powinien wskazać, jakim rodzajom analiz mają być poddane próbki pobranego materiału. Aby ograniczyć do minimum inwazyjne pobieranie próbek materiału proponuje się wykorzystanie miejsc rozwarstwień, bądź spodnich i niewidocznych do ewentualnego pobrania prób materiałowych. Przy założeniu ograniczenia zabiegów do prewencyjnych nie istnieje potrzeba wykonywania badań niszczących.

Badania konserwatorskie będą podstawą do wskazania rodzaju właściwych zabiegów i wyboru technik oraz materiałów konserwatorskich, szczególnie do nieniszczącego usuwania z piaskowca zabrudzeń farby, która wniknęła w strukturę porowatego kamienia. Zakres działań powinien przewidywać prace konserwatorskie z uwzględnieniem konieczności wykonania końcowego zabezpieczenia powierzchni kamienia poprzez hydrofobizację.

Pomnik pierwotnie stał w otoczeniu zieleni parkowej i powinien zostać przeniesiony w analogiczne miejsce. W celu jego właściwej ekspozycji, przed ustawieniem niższych elementów posadowienia postumentu, należy przygotować posadowienie na utwardzonym gruncie z zastosowaniem izolacji przeciw wilgoci. Te dwa elementy są widoczne na dokumentacji fotograficznej z 2013 roku przechowywanej w Wojewódzkim Urzędzie Ochrony Zabytków. Pomnik nie powinien zostać odgradzony, a jego najbliższe otoczenie powinno zapewniać niezakłóconą jego ekspozycję polegającą na możliwości oglądania z czterech stron.

Wszelkie planowane prace konserwatorskie, prace restauratorskie oraz niszczące badania prowadzone przy obiektach wpisanych do rejestru zabytków wymagają uzyskania pozwolenia Mazowieckiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, po przedłożeniu programu prac i badań konserwatorskich.

Zgodnie z wymogami program prac konserwatorskich i prac restauratorskich oraz badań konserwatorskich powinien zawierać imię i nazwisko jego autora oraz informacje niezbędne do oceny wpływu prac lub badań na zabytek, w szczególności:

- 1) opis stanu zachowania zabytku;
- 2) wskazanie oczekiwanych efektów prac lub badań;
- 3) wskazanie przewidzianych do wykonania czynności, z podaniem metod, materiałów i technik.

Badania konserwatorskie, prace konserwatorskie, restauratorskie i budowlane oraz inne działania związane z zabezpieczeniem zabytków wpisanych do rejestru zabytków winny prowadzić osoby o odpowiednich kwalifikacjach, o których mowa w art. 37a ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2024 roku, poz1292 t.j.). W przypadku pomnika dr Karola Rychlińskiego jest to konserwator - restaurator rzeźby i elementów architektury, który może wykonać

się dyplomem ukończenia studiów wyższych i co najmniej dziewięciomiesięczną praktyką zawodową. Z uwagi na dużą wartość obiektu powinna być to osoba z doświadczeniem potwierdzonych realizacji przy analogicznych obiektach – wielkoformatowych odlewach z brązu.

ZASTĘPCA MAZOWIECKIEGO WOJEWÓDZKIEGO
KONSERWATORA ZABYTKÓW

/-/

Anna Grudzińska
/podpisano elektronicznie/

Otrzymują:

1. Adresat
2. a/a

Kwalifikowany podpis elektroniczny ma skutek równoważny podpisowi własnoręcznemu (art. 25 ust. 2 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 910/2014 z dnia 23 lipca 2014 r. w sprawie identyfikacji elektronicznej i usług zaufania w odniesieniu do transakcji elektronicznych na rynku wewnętrznym oraz uchylające dyrektywę 1999/93/WE).

Niniejszy wydruk pisma, na podstawie art. 33³ kodeksu postępowania administracyjnego, nie wymaga podpisu odrębnego. Pismo zostało wydane w formie dokumentu elektronicznego przy wykorzystaniu systemu teleinformatycznego i podpisane kwalifikowanym podpisem elektronicznym. Wydruk pisma stanowi dowód tego, co zostało stwierdzone w piśmie wydanym w formie dokumentu elektronicznego. Imię i nazwisko oraz stanowisko służbowe osoby, która pismo podpisała, a także identyfikator pisma nadawany przez system teleinformatyczny, za pomocą którego pismo zostało wydane – w załączeniu.